

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра педагогіки

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія педагогіки як наука і напрям педагогічних досліджень

(назва навчальної
дисципліни)

рівня вищої освіти **Третій (освітньо-науковий)**

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань **011 Освітні, педагогічні науки**

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності _____

(код і назва спеціальності)

освітня програма **Освітні, педагогічні науки**

(шифр і назва)

Шифр за навчальним планом **1.9**

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми Історія педагогіки як наука і напрям педагогічних досліджень затвердженої на засіданні Вченої ради ХНПУ імені Г.С. Сковороди протокол від. № 4 від «30» червня 2020 року

Розробники програми: Друганова Олена Миколаїсна, доктор педагогічних наук, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки

Протокол від. “_28_” серпня 2020 року № _1_

Завідувач кафедри

доктор педагогічних наук, професор
Золотухіна С. Т.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Мова викладання			
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка (шифр і назва)	Вид дисципліни (обов'язкова / вибіркова)	
	Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки		
Модулів – 2	Освітня програма 011 Освітні, педагогічні науки (шифр і назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2	
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		3	4
		Лекції	
		16 год.	10
		Практичні, семінарські	
		24_ год	8
		Лабораторні	
		_____ год	
		Самостійна робота	
		80 год	80
		Індивідуальні завдання: 0 год.	
		Вид контролю:	
		залік	залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40/80

для заочної форми навчання – 18/102

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Історія педагогіки як наука і напрям педагогічних досліджень» є: сприяння формування здатності здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти розв'язувати комплексні проблеми в галузі дослідницько-інноваційної діяльності з урахуванням кращих національних і світових освітніх практик, що передбачає опанування системою знань у галузі історико-педагогічних досліджень; оволодіння відповідною методологією; формування творчої індивідуальності науковця-дослідника

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються програмні компетентності:

ІК здатність на основі концептуальних методологічних знань здійснювати аналіз педагогічних явищ, процесів, конструювати нові цілісні знання, ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в науково-дослідницькій, педагогічній діяльності з урахуванням національного і світового досвіду;

ЗК3 здатність використовувати в дослідницькій/професійній діяльності провідні засади професійної етики та академічної доброчесності, прийняті світовим науковим співтовариством;

ЗК5 здатність до академічної і професійної мобільності, оптимальної мовної поведінки у професійній/академічній сфері, виявлення лідерських якостей, до командної роботи та взаємодії з науковою спільнотою;

ЗК6 здатність сприймати, аналізувати й інтерпретувати нову освітню інформацію з наукових джерел українською/іноземними мовами, узагальнювати її та робити аргументований виклад у зв'язній формі під час апробації результатів дослідження;

ФК13 здатність планувати, реалізовувати та коригувати послідовний процес ґрунтовного науково-педагогічного дослідження з логічним дотриманням відповідних наукових підходів і принципів академічної доброчесності;

ФК18 знання інноваційних освітніх тенденцій і напрямів, наукових засад управління й забезпечення якості освіти, способів їх реалізації в практиці загальної середньої та вищої школи;

ФК21 здатність аналізувати, створювати й ефективно використовувати навчально-методичні комплекси навчальних дисциплін, реалізовувати різні форми організації освітнього процесу в ЗВО з елементами дистанційного навчання, проводити моніторинг досягнутих результатів.

3. Передумови вивчення дисципліни

(викладання навчальної дисципліни «Історія педагогіки як наука і напрям наукових досліджень») передбачає: наявність вищої освіти, що забезпечує знання, вміння та навички з галузі освітніх, педагогічних наук; вміння шукати, знаходити потрібну літературу, здатність аналітично, критично її осмислювати, творчо використовувати в процесі виконання завдань наукового характеру. Наявність базових знань із педагогіки, історії педагогіки, методології наукових досліджень.

4. Результати навчання за дисципліною

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких програмних результатів навчання:

ПРН1 – продемонструвати знання онтології, гносеології, основних напрямів історико-філософської думки, класичної та сучасної, вітчизняної і світової філософії;

ПРН2 – аналізувати філософсько-антропологічні і культурно-антропологічні чинники; застосовувати філософські принципи, поняття і категорії для обґрунтування наукових і освітніх проєктів, визначення соціокультурних чинників авторського дослідження;

ПРН12 – продемонструвати знання концепцій та методологічних підходів у галузі педагогіки, історії педагогіки, освітньої інноватики, уміння виявляти суперечності та тенденції розвитку освітньої галузі;

ПРН13 – критично оцінювати існуючі системи освіти і програми виховання, досвід професійних практик, представлених в історико-педагогічному дискурсі;

ПРН15 – застосовувати перевірені часом наукові положення представників світової та української педагогічної думки у власних дослідженнях і професійній діяльності, сприяти їх популяризації в суспільстві;

ПРН17 – використовувати досягнення педагогічної інноватики у власній науковій та педагогічній діяльності, осмислювати теоретичну і практичну значущість освітніх нововведень, генерувати і презентувати власні інноваційні ідеї.

5.

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Історія педагогіки як наука

Тема 1. Історія педагогіки як наука

Сутність, об'єкт, предмет історії педагогіки. Принципи історико-педагогічного знання (принцип історизму, принцип об'єктивності, принцип єдності логічного й історичного). Класифікація історико-педагогічного знання. Етапи становлення та розвитку історії педагогіки у вітчизняному науковому дискурсі. Зв'язок історії педагогіки з другими науками.

Тема 2. Методологія історико-педагогічного дослідження

Значення методології для педагогічного та історико-педагогічного дослідження. Методологічна культура. Логіко-структурна, проблемна, хронологічна побудова історії педагогіки. Стадіально-формаційний, цивілізаційний, парадигмальний, системний, феноменологічний підходи. Синергетика.

Тема 3. Методи наукового історико-педагогічного дослідження

Методи теоретичного аналізу та синтезу, абстрагування та ідеалізації, моделювання й конкретизації теоретичного знання. Історичні й історико-педагогічні методи дослідження. Прогностичні методи (експертні оцінки, узагальнення незалежних характеристик тощо) для виявлення умов ефективності проектування і творчого впровадження педагогічно цінного досвіду минулого в сучасних умовах розбудови національної системи освіти.

Модуль 2. Історія педагогіки як напрям педагогічних досліджень

Тема 1 Джерельна та джерелознавча база як основа історико-педагогічного дослідження

Підходи до визначення поняття історичного джерела та його природи. Джерельна база історії педагогіки та історико-педагогічного дослідження: підходи до класифікації (іноземні й вітчизняні оповідні пам'ятки; література про предмет, вивчення та критична література; письмові, речові, кіно-фото-фонодокументи; «первинні» і «вторинні»; першоджерела тощо). Бібліографія. Історіографія – сутність й головні завдання. Історіографічний аналіз.

Тема 2. Хронологічні межі й періодизація розвитку проблеми дослідження як істотна складова історико-педагогічної розвідки

Періодизація розвитку історії педагогіки України. Основні етапи розвитку вітчизняної педагогічної думки та школи в аналітико-узагальнюючих дослідженнях ХІХ – початку ХХ століття (П.Ф. Каптерев, Л.М. Модзалевський, М.І. Демков та ін.). Особливості періодизації вітчизняної школи у дослідженнях радянського часу (Є. Мединський, Г. Жураківський, М. Даденков, М. Грищенко та ін.). Підходи до періодизації вітчизняної педагогічної думки та школи у наукових розвідках сучасних українських учених (Н.П. Гупан, О.В. Сухомлинська та ін.). Вибір і обґрунтування хронологічних меж історико-педагогічного дослідження.

Тема 3. Педагогічна персоналія в історико-педагогічному дискурсі

Актуальність педагогічної персоналії. Педагогічна спадщина як предмет вивчення історика педагогіки. Вимоги до написання історико-педагогічного дослідження, присвяченого доробку персоналії. Критерії оцінки розвитку педагогічної думки.

Тема 4. Регіональна та краєзнавча спрямованість як напрям сучасних історико-педагогічних досліджень

Регіон як самостійний науковий простір історико-педагогічних досліджень. Історичний науковий простір регіону. Сучасний науковий простір. Прогнозований простір. Методи освоєння регіонального виміру в історії педагогіки (порівняльно-зіставний аналіз і синтез педагогічних

фактів і явищ; інтерпретаційний метод)

Тема 5. Проблема якості досліджень з історії педагогіки

Предмет дослідження в історико-педагогічній розвідці. Аргументація актуальності й доцільності історико-педагогічної розвідки. Формулювання наукової новизни в дисертаціях (конкретизація, доповнення, перетворення). Сутність і структура досліджуваного феномена. Вимоги до упорядкування списку використаної літератури.

6.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1						Модуль 1						
Змістовий модуль 1.						Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Історія педагогіки як наука	10	2	2			10	14		2			12
Тема 2. Методологія історико-педагогічного дослідження	12	2	2			10	14	2				12
Тема 3. Методи наукового історико-педагогічного дослідження	10	2	2			10	18	2				14
Разом за змістовим модулем 1	42	6	6			30	46	4	2			38
Змістовий модуль 2.						Змістовий модуль 2.						
Тема 1. Джерельна та джерелознавча база як основа історико-педагогічного дослідження	16	2	4			10	12	2	2			10
Тема 2. Хронологічні межі й періодизація розвитку проблеми дослідження як істотна складова історико-педагогічної розвідки	16	2	4			10	14	2	2			14
Тема 3. Педагогічна персоналія в історико-педагогічному дискурсі	16	2	4			10	12	2	2			10

Тема 4. Регіональна та краєзнавча спрямованість як напрям сучасних історико- педагогічних досліджень	14	2	2			10	12		2			10
Тема 5. Проблема якості досліджень з історії педагогіки	16	2	4			10	12		2			10
Разом за змістовим модулем 2	78	10	18			50	12	6	8			10

7. Теми лабораторних занять

<i>№ п/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Годи ни</i>	<i>Кількість балів</i>
1.	Сучасний стан історії педагогіки. Головні вимоги та завдання	2	Макс. 2
2.	Методологічна культура дослідника: методологічні знання, принципи, підходи	2	Макс. 2
3.	Система методів історико-педагогічного дослідження: класифікація й вимоги	2	Макс. 2
4.	Джерельна база історико-педагогічного дослідження.	2	Макс. 2
5.	Історіографія як обов'язкова вимога якісного історико-педагогічного дослідження	2	Макс. 2
6.	Періодизація розвитку проблеми дослідження як ознака історико-педагогічної розвідки	4	Макс. 2
7.	Персоналістичний напрям наукових пошуків вітчизняних дослідників	4	Макс. 2
8.	Регіональна та краєзнавча спрямованість як напрям сучасних історико-педагогічних досліджень: критерії вибору й методологія	2	Макс. 2
9.	Про якість наукового дослідження з історії педагогіки	4	Макс. 2
	<i>Разом</i>	24	<i>Максимальна кількість балів –18</i>

8. Самостійна робота

<i>№ п/п</i>	<i>Опис завдання</i>	<i>Час для викон ання (год.)</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
1.	На підставі аналізу висловлювань відомих	10	Робота складена у встановлений термін; - самостійність виконання (у разі доведеного

	учених, сформулювати головні завдання історії педагогіки як науки і навчальної дисципліни. Обґрунтувати свою позицію. Підготувати презентацію.		плагіату бали за роботу анулюються); - повнота, грамотність і коректність розкриття основних понять, положень; - творчий підхід до постановки і реалізації завдання; - відповідність формальним критеріям (структура, послідовність, логічність, мовна грамотність, якість оформлення тощо).
2.	Розробити й обґрунтувати правила вибору наукових підходів власного історико-педагогічного дослідження. Розкрити суть і значення системного підходу для виконання власного наукового дослідження	10	Робота складена у встановлений термін; - самостійність виконання (у разі доведеного плагіату бали за роботу анулюються); - повнота, грамотність і коректність розкриття основних понять, положень; - творчий підхід до постановки і реалізації завдання; - відповідність формальним критеріям (структура, послідовність, логічність, мовна грамотність, якість оформлення тощо).
3.	Показати взаємозв'язок між проблемою, що досліджується й зробленим вибором методів історико-педагогічного дослідження. Укладання структурно-логічної схеми	10	Робота складена у встановлений термін; - самостійність виконання (у разі доведеного плагіату бали за роботу анулюються); - повнота, грамотність і коректність розкриття основних понять, положень; - творчий підхід до постановки і реалізації завдання; - відповідність формальним критеріям (структура, послідовність, логічність, мовна грамотність, якість оформлення тощо).
4.	Укласти бібліографію (історіографію) власного дослідження	10	Робота складена у встановлений термін; - самостійність виконання (у разі доведеного плагіату бали за роботу анулюються); - повнота, грамотність і коректність розкриття основних понять, положень; - творчий підхід до постановки і реалізації завдання; - відповідність формальним критеріям (структура, послідовність, логічність, мовна грамотність, якість оформлення тощо)..
5.	Підготуватися до обговорення за результатами виконання завдання: «Вибір і обґрунтування хронологічних меж обраного історико-педагогічного дослідження».	10	Робота складена у встановлений термін; - самостійність виконання (у разі доведеного плагіату бали за роботу анулюються); - повнота, грамотність і коректність розкриття основних понять, положень; - творчий підхід до постановки і реалізації завдання; - відповідність формальним критеріям (структура, послідовність, логічність, мовна грамотність, якість оформлення тощо).
6.	Підготувати доповідь	10	Робота складена у встановлений термін;

	на тему: «Роль герменевтики у дослідженнях життєвого і творчого шляху педагогічної персоналії»		- самостійність виконання (у разі доведеного плагіату бали за роботу анулюються); - повнота, грамотність і коректність розкриття основних понять, положень; - творчий підхід до постановки і реалізації завдання; - відповідність формальним критеріям (структура, послідовність, логічність, мовна грамотність, якість оформлення тощо).
7.	Обґрунтувати важливість педагогічних досліджень, предметом вивчення яких стають регіональні/краєзнавчі освітні процеси в їх історичній ретроспективі	10	Робота складена у встановлений термін; - самостійність виконання (у разі доведеного плагіату бали за роботу анулюються); - повнота, грамотність і коректність розкриття основних понять, положень; - творчий підхід до постановки і реалізації завдання; - відповідність формальним критеріям (структура, послідовність, логічність, мовна грамотність, якість оформлення тощо).
8.	Підготувати доповідь на тему: «Про формулювання суперечностей в історико-педагогічних дослідженнях».	10	Робота складена у встановлений термін; - самостійність виконання (у разі доведеного плагіату бали за роботу анулюються); - повнота, грамотність і коректність розкриття основних понять, положень; - творчий підхід до постановки і реалізації завдання; - відповідність формальним критеріям (структура, послідовність, логічність, мовна грамотність, якість оформлення тощо).
	<i>Разом</i>	80	<i>Максимальна кількість балів – 40</i>

9. Контроль навчальних досягнень

9.1. Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів

Вид діяльності здобувача	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	0,22	3	0,66	5	1,1
Відвідування семінарських занять					
Відвідування практичних занять					
Робота на семінарському занятті	2	3	6	6	12
Робота на практичному занятті					
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)					
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	5	25

Виконання модульної роботи					
Виконання ІНДЗ					
Разом					
Максимальна кількість балів					X

9.2. Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання

Контроль та оцінювання результатів навчання здійснюється згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу у ХНПУ імені Г. С. Сковороди».

Поточний контроль передбачає підготовку та активну участь здобувачів у практичних (семінарських), виконання та захист самостійної роботи.

Максимальна кількість балів: 60 балів.

9.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Залік

Форма проведення: усна

Тривалість проведення: 2 години.

Максимальна кількість балів: 40 балів.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

9.4. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

9.5. Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Значення оцінки
90 – 100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
74-89	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
60-73	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

10.

Методичне забезпечення

Програма курсу, завдання семінарських та залікової робіт, завдання для самостійної роботи, ілюстративні матеріали. Здобувачі мають доступ до електронного варіанта методичних вказівок до самостійної роботи.

11.

Рекомендовані джерела

Базова

1. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. Київ ; Вінниця: Планер. 2010

2. Друганова О.М. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни "Історія педагогіки як наука і напрям педагогічних досліджень": для здобувачів освіт. ступеня «Доктор

філософії». Х. : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020.

3. Наукові підходи до педагогічних досліджень: колективна монографія / [В.М. Гриньова, С. Золотухіна, О.Іонова та ін.]; за заг. ред. В. Лозової. Харків : Апостроф, 2012. 348 с.

4. Сухомлинська О.В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем. Київ: А.П.Н. 2001

5. Тушева В.В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Харків: Вид-во Федорко. 2014

Допоміжна

1. Адаменко О. Статті у науково-педагогічних часописах як джерело для визначення особливостей розвитку педагогічної науки в Україні в другій половині ХХ століття. *Історико-педагогічний альманах*. № 1. 2007 С. 4 – 9

2. Гончаренко С. Про формування наукової новизни в дисертаціях. *Шлях освіти*. 2005. № 2. С. 2 – 7.

3. Ваховський Л.Ц. Методологія дослідження історико-педагогічного процесу: постановка проблеми. *Шлях освіти*. 2005. № 2. С. 7 – 11.

4. Ваховський Л.Ц. Наратив у історико-педагогічному дослідженні: методологічний аналіз. *Шлях освіти*. 2007. № 1. С. 42 – 45.

5. Дічек Н. Біографічний метод як інструмент дослідження вітчизняної історії педагогіки *Шлях освіти*. 2001. № 4. С. 15 – 19.

6. Друганова О.М. Історіографія проблеми розвитку приватної ініціативи в освіті України (кінець ХVІІІ – початок ХХ століття). *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2010. Вип. 34. С. 51 – 61.

5. Загвязинский В.И. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. зав. / В.И. Загвязинский, Р.А. Стаханов. – М. : Академія, 2003. – 208 с.

6. Сухомлинська О.В. Педагогічний дискурс ХІХ ст. – диференціація й інтеграція ідей / О.В. Сухомлинська // *Шлях освіти*. – 2009. – № 4. – С. 36 – 41.

7. Сухомлинська О.В. Персоналія в історико-педагогічному дискурсі / О.В. Сухомлинська // *Шлях освіти*. – 2001. – № 4. – С. 10 – 15.

6. Сухомлинська О.В. Історико-педагогічне дослідження та його «околиці». *Шлях освіти*. 2005. № 4. С. 43 – 47.

7. Сухомлинська О.В. Історія педагогіки як наука і навчальний предмет: актуальні проблеми *Шлях освіти*. 2003. № 1. С. 39 – 43.

8. Сухомлинська О.В. Методологія дослідження історико-педагогічних реалій другої половини ХХ століття. *Шлях освіти*. 2007. № 4. С. 6 – 13.

9. Сухомлинська О.В. Педагогічний дискурс ХІХ ст.. – диференціація й інтеграція ідей. *Шлях освіти*. 2009. № 4. С. 36 – 41.

10. Сухомлинська О.В. Періодизація педагогічної думки в Україні: кроки до нового виміру. *Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем*. К., 2003. С. 47–66.

11. Сухомлинська О.В. Персоналія в історико-педагогічному дискурсі. *Шлях освіти*. 2001. № 4. С. 10 – 15.

12. Україномовна колекція освітянської літератури у фондах ХДНБ ім. В.Г.Короленка (1857 – 1923 рр.). Путівник. Укладачі: Т.О. Сосновська, В.О.Ярошик, В.О.Савчук / Наук. редак. О.М. Друганова. – Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д.Г., 2008. – 128 с.

13. Філософія освіти: Навчальний посібник / За заг. ред. член-кор. НАН України, д. ф. н., проф. В.Андрущенко, д. ф. н. , проф. І.Предборської. – К., Вид-во Київ. нац. пед. ун-та ім. М. Драгоманова, 2009. – 328 с.

14. Хриков Є.М. Розгляд суперечностей в педагогічних дослідженнях. *Шлях освіти*. 2013. 1. – С. 2 – 8.

12.

Додаткові ресурси (за наявності)

1. <http://www.mon.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України;

2. <http://www.pu.ac.kharkov.ua/> – Сайт Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;
3. <http://nbuv.gov.ua/> – Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського;
4. <http://www.dnpb.gov.ua/> – Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського;
5. <http://korolenko.kharkov.com/> – Сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В.Г. Короленка;
6. <http://www.osvita.org.ua/> – Освітній портал – освіта в Україні, освіта за кордоном;
7. <http://ostriv.in.ua/> – Освітній шкільний інтернет-портал «Острів знань»;
8. <http://www.edu-post-diploma.kharkov.ua/> – Офіційний сайт Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»;
9. <http://guonkh.gov.ua/> – Офіційний сайт Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації;
10. <http://www.gumer.info/> – Библиотека Гумер – гуманитарные науки.